Informator Turystyczny

TWIERDZA MODLIN

PRZEWODNIK DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Szczęśliwego Nowego Dworu!
www.nowydwormaz.pl

Wydawca: Adah Advertising Sp. z o. o. na zlecenie Miasta Nowy Dwór Mazowiecki
Projekt, skład i druk: Adah Advertising Sp. z o.o.
Opracowanie tekstów: Pracownicy Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej Urzędu Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim
Przy tworzeniu tekstów korzystano z:
- „Ilustrowanej monografii miasta Nowego Dworu Mazowieckiego z historią Twierdzy Modlin" Ryszarda Gołąba;
- „Twierdzy Modlin. Przewodnika historycznego z mapą" Piotra Oleńczaka;
- obszary.natura2000.org.pl

Zdjęcia: Aga Press, archiwum Urzędu Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim, archiwum LOT Trzech Rzek, Damian Ochtabiński, Grzegorz Adach Jr., Marek Jakuczek, PZ Studio, Lotnisko Warszawa/Modlin, lokale gastronomiczne i obiekty noclegowe, http://pl.fotolia.com
Teleadresy: stan na październik 2014 r.
Egzemplarz bezpłatny
ISBN: 978-83-937225-5-6

Materiał powstał na podstawie audytu przeprowadzonego przez Fundację Integracja.

INTEGRACJA®
www.integracja.org

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Mazowsze. serce Polski

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Wydatek współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013

Partnerzy Projektu: MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW, warsaw modlin airport

TWIERDZA MODLIN

PRZEWODNIK DLA NIEPEŁNOSPRAWNYCH

SPIS TREŚCI

Powitanie ... 5
Dojazd ... 7
Samochodem ... 7
Proponowane parkingi ... 7
Pociągiem ... 8
Z lotniska ... 9
Centrum Informacji Turystycznej ... 10
Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin ... 11
Historia Twierdzy Modlin ... 13
Trasa 1 ... 17
Kasyno oficerskie ... 18
Bloki carskie dla oficerów ... 18
Kościół św. Barbary – dawny lazaret ... 19
Reduta Napoleona ... 19
Pralnia ... 20
Prochownie ... 20
Bloki dla podoficerów ... 21
Działobitnia Dehna ... 21
Koszary obronne ... 22
Elewator, młyn, piekarnia ... 22
Pomnik Obrońców Twierdzy Modlin ... 23
Trasa 2 ... 25
Brama Ostrołęcka ... 26
Port Marynarki Wojennej ... 26
Elektrownia ... 27
Wieża Biała ... 27
Spichlerz ... 28
Brama Napoleona ... 28
Kojec Meciszewskiego ... 29
Trasa 3 ... 31
Cmentarz forteczny ... 31
Walory przyrodnicze ... 33
Teleadresy ... 34
Najbliższe restauracje ... 34
Najbliższe hotele ... 36
Alarmowe ... 38
Taxi ... 40

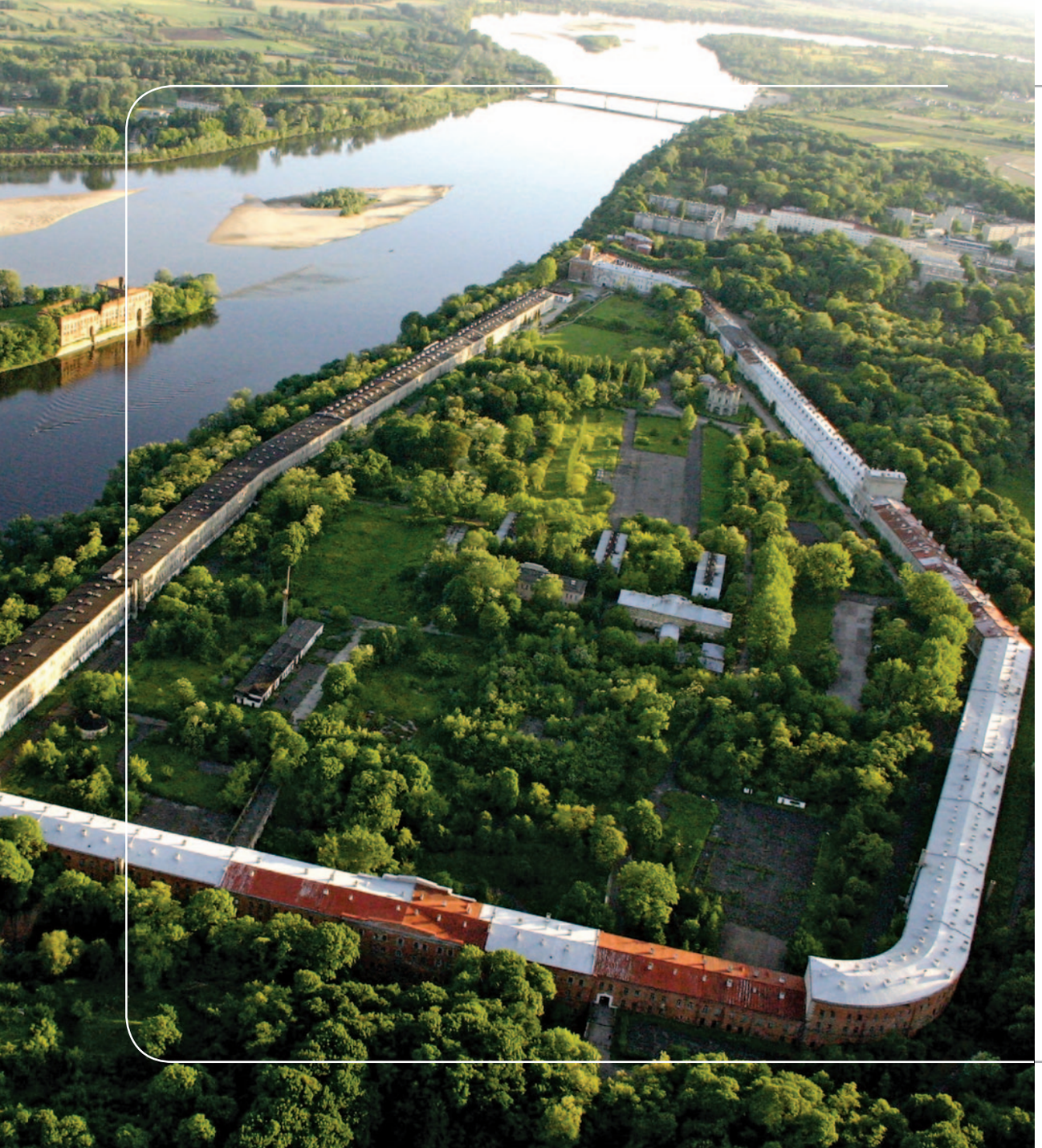

POWITANIE

Zapraszamy do Twierdzy Modlin. Tylko 34 km na północ od Warszawy, na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego, w widłach Wisły, Narwi i Wkry czekają na Ciebie niezapomniane przeżycia i niepowtarzalne widoki. Nie ma drugiej takiej twierdzy w Polsce – Twierdza Modlin to największa i najlepiej zachowana fortyfikacja w kraju. W Europie może konkurować z nią jedynie Verdun.

W tym wydawnictwie prezentujemy informacje, które – mamy nadzieję – ułatwią osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich i z innymi ograniczeniami sprawności zwiedzanie Twierdzy Modlin. Przewodnik zawiera trzy, specjalnie zaprojektowane trasy zwiedzania wraz z mapami i opisem znajdujących się na nich zabytków oraz informacjami pomocniczymi o dostępności miejsc.

Na końcu znajduje się zbiór przydatnych adresów i telefonów.

Mamy nadzieję, że ten przewodnik stanie się Twoim wiernym towarzyszem podróży.

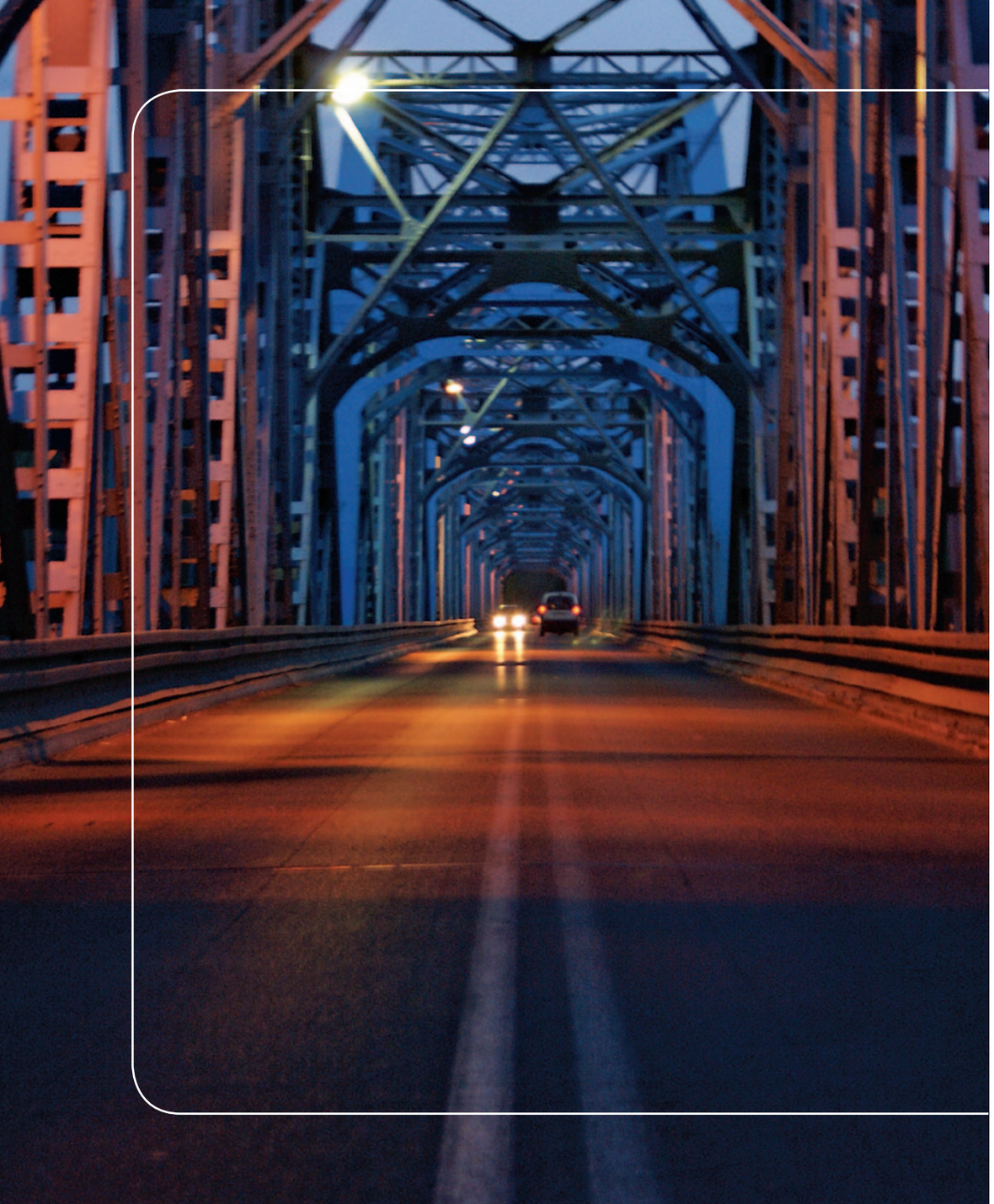

DOJAZD

Twierdza Modlin znajduje się na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego. Nowy Dwór Mazowiecki położony jest w województwie mazowieckim, 34 km na północ od Warszawy. To stolica powiatu nowodworskiego. W granicach miasta łączą się Wisła, Narew i Wkra. Współrzędne geograficzne Nowego Dworu Mazowieckiego to: 52°26' szerokości geograficznej północnej i 20°43' długości geograficznej wschodniej. Nowy Dwór Mazowiecki sąsiaduje z gminami: Zakroczym, Pomiechówek i Czosnów (powiat nowodworski) oraz Wieliszew i Jabłonna (powiat legionowski).

Samochodem

Nowy Dwór Mazowiecki położony jest w pobliżu trasy S7 Warszawa – Gdańsk. Jadąc od strony Warszawy należy skręcić w drogę krajową nr 85 (za Czosnowem) lub przejechać most na trasie S7 i skręcić w drogę krajową nr 62. Od strony Gdańska – należy skręcić w drogę nr 62 (za Zakroczymiem). Twierdza Modlin sąsiaduje (przez drogę krajową nr 62) z lotniskiem w Modlinie.

Od autostrady A2 Twierdzę Modlin dzieli około 40 km. Na wysokości Grodziska Mazowieckiego zjeżdżamy w kierunku miejscowości Błonie. Drogą wojewódzką nr 579 przez Leszno dojeżdżamy do drogi krajowej nr 85. Kierujemy się przez most na Wiśle, potem Narwi i na rondzie skręcamy w lewo do Twierdzy Modlin.

Jadąc z Płocka, należy kierować się drogą nr 62 przez Wyszogród.

Proponowane parkingi

Dla trasy nr 1 – przy Centrum Informacji Turystycznej
(ul. Baśki Murmańskiej 164 – dawna: Ledóchowskiego 164)

Dla trasy nr 2 – przy Bramie Ostrołęckiej
(zjazd w dół z ul. Ledóchowskiego w ul. Kalenkiewicza
– dawną: Obwodową; przy rzece Narew)

Dla trasy nr 3 – przy Cmentarzu Fortecznym
(ul. Bema, od strony zjazdu z trasy 62 lub Zakroczymia)

DOJAZD

Pociągiem

Miasto znajduje się na trasie linii kolejowej Warszawa – Gdańsk. W Nowym Dworze Mazowieckim znajdują się dwie stacje kolejowe: Nowy Dwór Mazowiecki (centrum) i Modlin (bliżej Twierdzy). W pobliżu stacji Nowy Dwór Mazowiecki znajdują się przystanki komunikacji miejskiej i postój taksówek. Spod dworca w Modlinie wyrusza miejska linia autobusowa. Wszystkie autobusy na linii miejskiej są niskopodłogowe.
Na dworcu w Modlinie **peron 1** (kierunek Wybrzeże) dostępny jest z poziomu dworca, na **peron 2** (kierunek Warszawa) można dostać się za pomocą windy (lub kładki nad torami ze schodami).

Wejście na dworzec z pochylnią, kasy i dostosowana toaleta na parterze.

Rozkład jazdy PKP: www.rozklad-pkp.pl

Infolinia Koleje Mazowieckie: +48 22 364 44 44

Infolinia PKP Intercity i TLK: 19 757

Taxi Nowy Dwór Mazowiecki 24 h:
tel. kom. +48 600 105 105,
tel. +48 22 512 20 51
Taksówkę można też zamówić stacjonarnie. W trzech miejscach na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego (przy stacji PKP Nowy Dwór Mazowiecki, skrzyżowanie ul. Warszawskiej i Daszyńskiego oraz skrzyżowanie ul. Wojska Polskiego i Sikorskiego) znajdują się specjalne urządzenia służące zamawianiu taksówek oraz – poprzez połączenie ze Strażą Miejską – zgłaszaniu sytuacji zagrożenia.

Komunikacja miejska: www.translud.pl, www.nowydwormaz.pl
(Strefa Mieszkańca > Komunikacja)

Z lotniska

Pod terminalem znajduje się postój taksówek. Na dworzec w Modlinie kursuje autobus Kolei Mazowieckich. Do Twierdzy (przystanek Twierdza-pętla) z lotniska można dostać się autobusem Translud L-10 (oprócz niedziel i świąt).

CENTRUM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

ul. Baśki Murmańskiej 164
(dawna: Ledóchowskiego 164)
05-160 Nowy Dwór Mazowiecki – Modlin Twierdza
tel. +48 22 713 32 79
e-mail: 3rzeki@3rzeki.pl
www.3rzeki.pl

Czynne:
wtorek-niedziela w godz. 10-17

W CIT turystom bezpłatnie udostępniane są mapy, foldery i ulotki.

W tym samym budynku znajduje się Muzeum Twierdzy Modlin i Kampanii Wrześniowej oraz Bar Austeria. Otrzymasz tu też pomoc w wynajęciu przewodnika.

Muzeum Kampanii Wrześniowej i Twierdzy Modlin

Trzeba wiedzieć, że w czasie II wojny światowej Twierdza Modlin broniła się o jeden dzień dłużej niż Warszawa i skapitulowała 29 września 1939 r. W muzeum zgromadzono pamiątki i eksponaty dotyczące historii Twierdzy Modlin, od czasów carskich do współczesności. Są to: uzbrojenie i sprzęt wojskowy, mundury, chorągwie, ordery, mapy, fotografie. W tym miejscu kształtuje się świadomość historyczna, duma i godność narodowa.

Czynne:
wtorki, czwartki, soboty i niedziele: 10 – 16,
pozostałe dni: po umówieniu telefonicznym

Kontakt: +48 504 224 614
Wstęp: 2,50 PLN ulgowy, 5,00 PLN normalny

Przydatne informacje o budynku przy ul. Baśki Murmańskiej 164

Parking: przed budynkiem
Dojście: asfalt
Wejście: schody lub pochylnia (od strony bloków) 8%, próg 3,5 cm

Komunikacja wewnątrz: jeden poziom, bez progów
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami

HISTORIA TWIERDZY MODLIN

Strategiczne położenie w widłach rzek doceniali już Szwedzi w XVII w. podczas słynnego Potopu. Miejsce, w którym pobudowali pierwsze umocnienia nazywane jest do dziś Wyspą Szwedzką (obecnie znajduje się tam Spichlerz). Z zamiarem budowy twierdzy w latach 90. XVIII nosili się Rosjanie, jednak uprzedził ich sam Napoleon Bonaparte. To on w grudniu 1806 r. podjął decyzję o budowie twierdzy, którą rozpoczęto w 1807 r. Projekt oparty był na koncepcji trzech koron, czyli budowy potężnych umocnień zewnętrznego narysu. Z czasów Księstwa Warszawskiego zachowało się kilka budowli, w tym tzw. reduta Napoleona. W 1813 r. – po trwającym prawie rok oblężeniu - Francuzów wyparli z twierdzy Rosjanie. Choć próbowano temu zapobiec podczas Powstania Listopadowego, kiedy to Twierdza Modlin niejako stała się na kilka dni stolicą kraju, w latach 30. XIX w. rozpoczęli oni intensywną rozbudowę fortyfikacji pod kierownictwem generała Dehna. W 1834 r. Modlinowi nadano nową nazwę: Nowogieorgiewsk. Nazwa ta przetrwała do 1915 r. W 1844 r. powstał Spichlerz, w latach 30. XIX w. – obwód gigantycznych koszar obronnych obliczonych na 20 000 żołnierzy. W planach strategicznych Powstania Styczniowego Modlin miał szczególne miejsce. Zdobycie twierdzy miało być głównym źródłem uzbrojenia powstańczej armii. Plan nie powiódł się.

HISTORIA TWIERDZY MODLIN

W 1883 r. rozpoczął się nowy etap w dziejach twierdzy. Modlin postanowiono otoczyć pierścieniem fortów. W ciągu 90. lat panowania Rosjan w Twierdzy stała się ona rozległym kompleksem obronnym zajmującym powierzchnię 200 km 2 (w tym właśnie dwa pierścienie fortów – wewnętrzny złożony z 8 fortów i zewnętrzny złożony z 10 fortów). W czasie I wojny światowej twierdza na trzy lata dostała się pod panowanie niemieckie (od 1915 r.). Ważną rolę odegrała także w czasie wojny polsko-bolszewickiej z 1920 r. W walkach udział brała Flotylla Wiślana, której portem macierzystym był Modlin. W latach 1919-1926 w koszarach mieściła się Szkoła Kadetów. Były one też siedzibą Szkoły Podchorążych Broni Pancernych, Centrum Wyszkolenia Saperów i wielu innych prestiżowych jednostek Wojska Polskiego. W okresie międzywojennym naprawiano fortyfikacje zniszczone w ofensywie niemieckiej z roku 1915. Ważnym wydarzeniem była budowa pierwszej, nowoczesnej elektrowni zasilającej w prąd nie tylko twierdzę, ale też Nowy Dwór. Elektrownia ta działała do lat 50-tych XX wieku. W Modlinie powstała również stocznia i, wspomniany, I port Marynarki Wojennej II Rzeczpospolitej. W okresie tym wzniesiono również budynki mieszkalne (białe bloki), modernizowano koszary. Twierdza w czasie działań obronnych stolicy we wrześniu 1939 r. stanowiła ważny przyczółek obronny. We wrześniu 1939 r. Modlina broniło łącznie około 15 000 żołnierzy.

Modlin bronił się o jeden dzień dłużej niż Warszawa. Gen W. Thommee podpisał kapitulację Twierdzy 29 września o godz. 8.00. Jak pisano później: żołnierzowi do skutecznej walki potrzebne są: broń i amunicja, żywność oraz pomoc medyczna. W Modlinie żadnego z tych składników nie było. Generał Thommee, by nie przysparzać więcej cierpień żołnierzom i ludności cywilnej, zdecydował o kapitulacji, ale na ściśle określonych warunkach. Były to: zapewnienie opieki medycznej rannym, natychmiastowe nakarmienie całej załogi, osobisty majątek oficerów i żołnierzy niepodlegający konfiskacie, opuszczenie twierdzy przez oficerów razem z białą bronią (szable). Załoga Modlina miała także nie zostać rozdzielona na obozy i wywieziona za granicę, a po załatwieniu formalności związanych z wydaniem dokumentów zwolniona do domów. Niemcy do twierdzy wkroczyli 29 września o godz. 10.00. Przez okres okupacji wykorzystywali twierdzę m. in. na ośrodek szkolenia poborowych Wermachtu, bazę zaopatrzeniową wojsk frontu wschodniego, a od 1943 r. stacjonowała tutaj dywizja Wermachtu. Modlin został wyzwolony 18 stycznia 1945 r. przez Armię Czerwoną. W czasie wojny i okupacji został znacznie zniszczony. Po II wojnie światowej twierdza stała się ośrodkiem szkolenia wojska. Powojenna historia Modlina związana była w znacznej mierze z lotnictwem. Już w roku 1945 przybyła tu polska jednostka samolotów szturmowych, a w latach 50-tych stacjonowały tutaj dwa pułki bombowe. W tym samym czasie trwała budowa lotniska. W 1958 r., kiedy lotnisko było już gotowe, w Modlinie powstała Wyższa Szkoła Pilotów, po dwóch latach przekształcona w Centrum Szkolenia Lotniczego. Na bazie lotniska wojskowego powstał współczesny Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa – Modlin. W ostatnich latach obserwujemy zakup poszczególnych obiektów wchodzących w skład Twierdzy Modlin przez prywatnych inwestorów, dzięki czemu odzyskują one dawny blask i zyskują nowe funkcje. Przykładem może być dawna pralnia, stacja gołębi pocztowych czy koszary.

TRASA 1

Ze względu na utrudnienia wynikające ze złego stanu nawierzchni czy braku w niektórych miejscach obniżonych krawężników, nie było możliwe wyznaczenie tras całkowicie wolnych od przeszkód. Tworząc trasę, starano się poprowadzić ją szlakiem możliwie krótkim, zapewniającym niewielką liczbę przeszkód oraz prowadzącym przez atrakcyjne turystycznie miejsca.

Trasa została tak pomyślana, żeby w miarę możliwości prowadziła wyremontowanymi chodnikami, na których nachylenie podłużne nie przekracza 6%, a przy przejściach dla pieszych zapewniono krawężniki o wysokości nie większej niż 2 cm.
Zdarzają się jednak miejsca, w których wysokość krawężników wynosi do 7 cm, nawierzchnia jest nierówna (zniszczone chodniki, bruk z kamienia polnego lub kostki granitowej łupanej, nawierzchnia gruntowa), a nachylenie dochodzi do 8%.

Trasa ta w znacznej mierze pokrywa się ze, stworzonym specjalnie dla rodzin z dziećmi, szlakiem Baśki Murmańskiej – białej niedźwiedzicy, która w I poł. XX zamieszkiwała Twierdzę Modlin i salutowała samemu Piłsudskiemu.

Więcej o Baśce na:
www.baskamurmanska.pl
i www.facebook.com/baskamurmanska.

PUNKTY TRASY:
1. Centrum informacji Turystycznej
2. Kasyno oficerskie
3. Bloki carskie dla oficerów
4. Kościół św. Barbary
5. Reduta Napoleona
6. Pralnia
7. Prochownie
8. Bloki dla podoficerów
9. Działobitnia Dehna
10. Koszary obronne
11. Elewator
12. Młyn
13. Piekarnia
14. Pomnik Obrońców Twierdzy Modlin

Kasyno oficerskie

Kasyno Oficerskie dla oficerów rosyjskich to obiekt o charakterze pałacowym. Powstał ok. 1905 roku. Wybudowany na planie litery T, z przykrytym podjazdem arkadowym od frontu i tarasem na górze. Jak na początek XX w. był to obiekt na wskroś nowoczesny. Miał oświetlenie elektryczne, własną kotłownię i centralne ogrzewanie (zamontowano grzejniki), które działa do dziś. Nowością była też swego rodzaju klimatyzacja, która zapewniała wymianę powietrza poprzez otwory nawiewne i kręgi wywiewu zużytego powietrza. Budynek, jako reprezentacyjny, był siedzibą komendanta twierdzy, spełniał także rolę ośrodka kulturalnego, gdzie odbywały się bale, przedstawienia teatralne, odczyty, przyjmowano ważnych gości. Po służbie w kasynie można było w gronie kolegów-oficerów spędzić wolny czas. W sali kasyna 19 sierpnia 1915 roku podpisano wstępną kapitulację Twierdzy Nowogiergijewsk, a w okresie międzywojennym klub gościł w swych murach najwyższych przedstawicieli władz II Rzeczpospolitej. Ze względu na swą unikatowość wnętrza budynku często wykorzystywane były jako scenografia przez ekipy filmowe. „Występują" w wielu popularnych produkcjach, jak np. „CK Dezerterzy",„Kochaj i tańcz" i teledysk Urszuli.

Obiekt do oglądania wyłącznie z zewnątrz.
Dojazd: miejsca parkingowe przy punkcie informacyjnym
Dojście: chodnik

Bloki carskie dla oficerów

Zostały wybudowane w latach 1897-1903 jako zabudowania o charakterze mieszkalnym dla kadry rosyjskiej armii. Są dwukondygnacyjne i niepodpiwniczone (zamiast piwnic obok znajdują się charakterystyczne komórki). Nad klatkami schodowymi znajdują się dekoracyjne szczyty, niektóre z zachowanymi datami budowy. Warte uwagi jest to, że w wojsku rosyjskim istniał wyraźny podział między oficerami a podoficerami. Kwatery dla oficerów zostały wybudowane przy obecnej ul. Ks. Józefa Poniatowskiego, a dla podoficerów w trójkącie ulic Moniuszki, Kadetów i Szpitalnej. Obecnie znajdują się w nich prywatne mieszkania.

Obiekt do oglądania z zewnątrz. Bloki widoczne z ul. Malewicza.

Kościół św. Barbary – dawny lazaret

Historia świątyni w Twierdzy Modlin sięga 1829 roku, kiedy to Rosjanie wybudowali cerkiew według projektu świątyni św. Aleksandra Newskiego z Cytadeli Warszawskiej. W dwudziestoleciu międzywojennym cerkiew prawosławna została przemianowana na kościół katolicki garnizonowy. W czasie wojny został on lekko uszkodzony. Mógł być wyremontowany, jednak ze względu na sytuację polityczną w Polsce w latach pięćdziesiątych XX w. świątynia została rozebrana. Jedyną pozostałą po niej pamiątką są dwa zwieńczające wieżę krzyże. Po zlikwidowaniu jednostek wojskowych okoliczni mieszkańcy zaadoptowali barak przy ulicy Szpitalnej 21 na kaplicę. 29 czerwca 2007 roku została tu erygowana dekretem księdza biskupa Piotra Libery parafia św. Barbary.

Dojazd: miejsca parkingowe w pobliżu
Dojście: asfalt
Obiekt do oglądania wyłącznie z zewnątrz.

Reduta Napoleona

Reduta Napoleona jest jedną spośród zachowanych budowli murowanych pochodzących z czasów Księstwa Warszawskiego. Jest to kwadratowa wieża artyleryjska - działobitnia z dziedzińcem pośrodku, budowana na wzór francuskich wież nadmorskich. Pomieszczenia parterowe budynku przeznaczone były na magazyny żywności, amunicji i wody. Na piętrze znajdowały się pomieszczenia dla 300 osobowej załogi. Po zakończeniu wojen napoleońskich reduta straciła rolę obronną i została przekształcona w skład leków. Wybitny znawca epoki napoleońskiej, Waldemar Łysiak przypuszcza, że budynek zaprojektował osobiście cesarz Napoleon Bonaparte.

Dojazd: możliwy dojazd samochodem, brak wyznaczonego parkingu
Dojście: droga gruntowa lub droga i bruk z kamienia polnego
Obiekt do oglądania wyłącznie z zewnątrz.

Pralnia

Została zbudowana na początku XX w. W centralnej części fasady frontowej dzielącej budynek na dwa skrzydła wzniesiono duży, trzyosiowy wysunięty ryzalit z głównym wejściem, nad kolumnadą miedzy oknami. Został on wsparty na pseudo machikułach. W elewacji umieszczono tympan z jaskółką do doświetlania poddasza. Po prawej stronie przed głównym wejściem do budynku pralni relikt komina po kotłowni węglowej. Zasilała ona pralnię w potrzebną do funkcjonowania parę wodną. Budynek w rękach różnych użytkowników (wojska rosyjskiego, niemieckiego, polskiego) pełnił funkcje zgodnie ze swoim przeznaczeniem do 1996 roku. Obecnie w odrestaurowanym budynku znajduję się hotel (patrz str. 34).

Prochownie

Wraz z rozbudową twierdzy i wprowadzaniem na jej teren coraz liczniejszej artylerii powstał problem bezpiecznego przechowywania: prochu, ładunków prochowych, kul armatnich i karabinowych. Pierwszą murowaną prochownię zbudowano prawdopodobnie w latach 40. XIX w. w szyi bastionu nr III. Następne prochownie powstawały w drugiej połowie XIX wieku wraz z rozbudową twierdzy. W samej cytadeli na przełomie XIX i XX w. zbudowano dodatkowo pięć jednokomorowych prochowni betonowych o sklepieniu kolebkowym i grubości stropów do 2,5 m betonu. Dwie wzniesiono w szyjach bastionu numer II i IV oraz potężne trzy na zapleczu każdej z koron obwodu zewnętrznego. Wszystkie z nich przysypane były grubymi czapami ziemnymi. W twierdzy znajdowało się również tzw. laboratorium, gdzie można było produkować amunicję. Jedna z prochowni znajduje się przy dawnej pralni, na rogu ul. Szpitalnej. Obiekt do oglądania z zewnątrz, z poziomu ul. Szpitalnej.

Bloki dla podoficerów

Zbudowano je w latach 30. XX wieku. Przeznaczone były dla kadry polskiego wojska. Ich nazwa pochodzi od koloru cegieł na elewacjach budynków. Białe Bloki nazywane są też Blokami Piłsudskiego. Białe bloki znajdują się przy ul. Mickiewicza.

Działobitnia Dehna

Działobitnia została zbudowana w roku 1839 jako trzykondygnacyjna półokrągła wieża artyleryjska na wzniesieniu. Wyposażona została w 52 osie artyleryjskie. Działobitnia miała więc wielką koncentrację ognia oraz szerokie pole ostrzału. Została ponadto otoczona fosą z murowaną przeciwskarpą strzelecką. Dolna kondygnacja wieży zaopatrzona była w system chodników. Działobitnia jest połączona z fosą tunelem (poterną). Obecnie tunel jest odkopany i przeznaczony do zwiedzania (wraz z ciągiem aprowizacyjnym należy do Fundacji Park Militarny Twierdzy Modlin). Patrz str. 22-23.

Koszary obronne

Koszary obronne zbudowane zostały podczas wielkiej rozbudowy rosyjskiej w latach 1832-1844 na polecenie gen. Todlebena. Uznawane za najdłuższy w Europie obiekt wojskowy – mają ponad 2 km długości. Miały pełnić rolę ostatniego bastionu Twierdzy Modlin. Mogły pomieścić do 20 000 żołnierzy. W ciągu budynku koszarowego postawiono trzy wieże, dwie od strony południowej - na krańcu wschodnim koszar, „Białą" i zachodnim, „Czerwoną" oraz „Wodną" w części północnej budynku. Oś budowli dzielił korytarz, wyodrębniając dwie jego zasadnicze części: bojową - zewnętrzną i mieszkalną – wewnętrzną. Grubość ścian części zewnętrznej, które mogły być narażone na niszczące działanie pocisków, miała 182 cm, a ścian wewnętrznych i działowych, mniej narażonych na ostrzał – 120 cm. Ściany frontowe części zewnętrznej zostały wyposażone w otwory strzeleckie karabinowe i działowe, a dodatkową obronę zapewniały przylegające do murów budynku kaponiery, z których można było prowadzić ostrzał wzdłuż ścian. Komunikację do wnętrza koszar i na zewnątrz zapewniało 8 bram, z których 4 do dziś spełniają swe funkcje komunikacyjne.

Dojazd: parking przed budynkiem (przy Bramie Kadetów)
Dojście: asfalt
Wejście: z poziomu terenu (przez bramę, po otwarciu przez pracowników całego skrzydła bramy)
Komunikacja na terenie obiektu: jeden poziom, główne ścieżki asfaltowe. Możliwe jest zwiedzenie z przewodnikiem dziedzińca wraz ze znajdującymi się na nim obiektami zabytkowymi.
Wstęp płatny.
Szczegóły na: www.fundacjanaszahistoria.pl

Elewator, młyn, piekarnia

Twierdza Modlin była obiektem samowystarczalnym. Żywność sprowadzano z Cesarstwa Rosyjskiego rzekami: Bugiem i Narwią. Omawiane budynki powstały w czasie rozbudowy twierdzy w XIX w. Pierwszy z nich to dwukondygnacyjna działobitnia w kształcie litery J. Nie rezygnując z funkcji obronnej, urządzono w nim elewator zbożowy i siłownię parową. Następne budynki to młyn, magazyn mąki i kaszy oraz piekarnia. Wszystko to razem tworzyło linię technologiczną służąca do wypieku pieczywa dla załogi twierdzy. W piekarni, korzystając z niektórych urządzeń pamiętających czasy rosyjskie, wypiekano smaczne pieczywo jeszcze do 1994 r. Obiekty wraz z działobitnią Dehna stanowią własność Fundacji Park Militarny Twierdzy Modlin i za opłatą są udostępniane turystom.
Szczegóły na: www.twierdzamodlin.pl

Fundacja Park Militarny Twierdzy Modlin:

Na terenie fundacji znajduje się: elewator, młyn, piekarnia (do oglądania z zewnątrz) oraz podziemia pod Działobitnią gen. Dehna

Dojazd: parking przed budynkiem Koszar Obronnych (Brama Kadetów)
Dojście: droga z bruku z kamienia polnego oraz trawnik
Wejście: bruk z kamienia polnego, nachylenie 9%
Komunikacja na terenie obiektu: nawierzchnia gruntowa

Elewator

Dojście: nawierzchnia gruntowa
Wejście: 2 stopnie (15 i 12 cm)
Komunikacja wewnątrz: parter - na jednym poziomie, progi do 7 cm; piętro - na jednym poziomie, na piętro prowadzą tylko schody. Z piętra roztacza się widok na Narew i Wisłę.

Młyn

Dojście: nawierzchnia gruntowa o nachyleniu 10%
Wejście: 2 stopnie (7 i 15 cm)
Komunikacja wewnątrz: parter - na jednym poziomie, progi do 5 cm, piętro - na jednym poziomie, na piętro prowadzą tylko wąskie, kręcone schody.

Podziemia pod Działobitnią „gen. Dehna"

Dojście: nawierzchnia gruntowa
Wejście: z poziomu terenu
Komunikacja wewnątrz: bardzo nierówna nawierzchnia (wystające elementy, dziury), fragment korytarza o nachyleniu 30%. Miejscami do środka wpada niewiele światła, dlatego zalecane jest zabranie własnych latarek.

Pomnik Obrońców Twierdzy Modlin

Dla upamiętnienia heroicznej walki wzniesiony został Pomnik Obrońców Modlina z września 1939 r. Odsłonięcia dokonał dowódca obrony Modlina z 1939 r., gen. bryg. Wiktor Thommee. Uroczystość odbyła się 29 września 1957 r. - w rocznicę kapitulacji Twierdzy Modlin. Autorem projektu był sierżant Ryszard Lasota. Wcześniej w tym miejscu stał pomnik Józefa Piłsudskiego. Do Pomnika Obrońców wykorzystano kopiec ze schodami oraz cokół, które przypuszczalnie są z kolei pozostałością pomnika rosyjskiego.

TRASA 2

Trasa wiedzie drogą asfaltową od Bramy Ostrołęckiej do Kojca Meciszewskiego, wzdłuż rzeki Narew i (w większości) murów koszar obronnych. Zalecany dojazd samochodem i pozostawienie auta przy Bramie Ostrołęckiej lub nieco dalej, przed szlabanem przy ul. I Pułku Lotniczego Warszawa. Odległość do Kojca to ok. 750 m.

Przed samym kojcem nachylenie dochodzące do 7%. Wejście na Kojec po 10 schodach.

TRASA 2

Brama Ostrołęcka

Obronna brama wzniesiona w 1836 r. w obwodzie zewnętrznym twierdzy od strony wschodniej była jedną z sześciu bram, przez które odbywała się kontrolowana komunikacja do środka i na zewnątrz cytadeli. Komunikacja realizowana była przelotnią i mostem zwodzonym nad fosą poprzedzającą bramę. Na początku XX w. w bramie została wybity dodatkowy otwór, przez który przebiegały tory kolejki wąskotorowej prowadzącej ze stacji kolejowej w Modlinie do zakładu produkującego beton na potrzeby rozbudowy twierdzy. Od strony wewnętrznej wygląd bramy nie jest tak surowy jak na zewnątrz i wykazuje cechy architektury klasycystycznej. Nad wjazdami umieszczono trzy półkoliste duże okna, a pierwotna przelotnia ujęta jest parą pilastrów jońskich zwieńczonych kapitelami, na których spoczywa belkowanie z tryglifami. Od strony rzeki na zewnątrz i wewnątrz brama jest broniona murem Carnota biegnącym wzdłuż brzegu Narwi. Nazwę nadali bramie Rosjanie na pamiątkę swego zwycięstwa nad armią polską w maju 1831 r. (w czasie Powstania Listopadowego 1830-1831). Mimo, że po odzyskaniu niepodległości zmieniano rosyjskie nazwy obiektów na polskie, brama zachowała swoje pierwotne nazewnictwo.

Port Marynarki Wojennej

29 listopada 1918 r. na mocy dekretu Naczelnego Wodza - Józefa Piłsudskiego została utworzona Polska Marynarka Wojenna. Ze względu na dogodne położenie w widłach Wisły i Narwi zorganizowano ją w Modlinie. Wyposażenie techniczne i gospodarcze portu było bardzo skromne. Mieściła się tu tylko stocznia z podręcznymi warsztatami. Mimo to przeprowadzono tu wiele remontów jednostek rzecznych, zatopionych podczas I wojny światowej. Jednocześnie prowadzono prace nad przystosowaniem remontowanych jednostek do działań wojennych. 21 czerwca 1997 r. z inicjatywy członków Stowarzyszenia Ligi Morskiej został odsłonięty pomnik upamiętniający założenie w Twierdzy Modlin pierwszego portu wojennego II RP, utworzenie flotylli wiślanej i walki marynarzy w obronie twierdzy. Port, który mieścił się na drugim brzegu Narwi, powstał jeszcze w XIX w. Z tego okresu pochodzi część budynków.

Elektrownia

Centralna elektrownia w Modlinie znajdująca się u podnóża Wieży Białej uruchomiona została w 1924 r. przez Batalion Elektrotechniczny stacjonujący w Nowym Dworze Mazowieckim przy ul. Paderewskiego. Zapewniała prąd nawet fortom oddalonym o 8 km.

Wieża Biała

Na wschodnim krańcu południowego skrzydła koszar, 950 m od Wieży „Czerwonej" wznosi się Wieża „Biała". W przeciwieństwie do wieży czerwonej, wieża ta została otynkowana i stąd jej popularna nazwa. Z posterunku obserwacyjnego na wieży obserwowano wnętrze dziedzińca koszarowego i meldowano o wszelkich nieprawidłowościach i odstępstwach od regulaminu obowiązującego wszystkich żołnierzy zamieszkujących budynek koszarowy. Wieża jest wysoka, od przyziemienia koszar do tarasu górnego liczy 29 m, a wraz z przybudówką 31,6 m. W nadbudowie ściany frontowej dolnego tarasu umieszczono sześć osi artyleryjskich skierowanych w stronę przedmościa nowodworskiego, natomiast od strony dziedzińca w nadbudowie znajdują się trzy pary okien. Dolny taras otoczony jest wysoką balustradą z cegły. Natomiast w nadbudowie tarasu górnego o wysokości dwóch kondygnacji nie ma ozdobnych strzelnic kluczowych - jak w wieży czerwonej, są zwykłe otwory okienne wstawione w prostokątne i łukowe wnęki w elewacji zewnętrznej. Z obu tarasów wieży roztacza się widok na okolicę, w tym na oddalony budynek spichlerza i (zimą) okrągłą wieżę artyleryjską po drugiej stronie rzeki, zbudowaną w latach 70. XIX wieku, noszącą miano wieży św. Michała lub Michajłowskiej.

Spichlerz

Spichlerz zbożowy zbudowany w 1844 r. u ujścia Narwi do Wisły. Zaprojektowany przez polskiego architekta Jana Jakuba Gaya był najpiękniejszym gmachem Królestwa Polskiego. Spichlerz, oprócz zadań magazynowych, mógł pełnić funkcje obronne, gdyż na pierwszej kondygnacji zaopatrzony został w otwory przystosowane do prowadzenia ognia zarówno artyleryjskiego, jak i z broni palnej. Rolę magazynu zbożowego pełnił do 1853 r., tj. do czasu odkupienia go przez ówczesne władze wojskowe od Banku Polskiego z przeznaczeniem na magazyn sprzętu saperskiego (temu celowi służył do września 1939 r.). Obiekt został zbombardowany przez hitlerowców we wrześniu 1939 r. Dziś, mimo zniszczeń (jedno skrzydło budynku nie istnieje), nadal robi niesamowite wrażenie. Często jest wykorzystywany jako plener filmowy. „Zagrał" rolę Zamku Horeszków w ekranizacji „Pana Tadeusza" Andrzeja Wajdy.

Brama Napoleona

Pochodzi z 1836 r. Jedna z ośmiu bram prowadzących na teren koszar. Jak każda z nich była pilnie strzeżona. Od wewnątrz znajdują się wartownie. Po prawej stronie bramy (stojąc do niej przodem), na skarpie można dojrzeć mur okalający tzw. spacerniak. W tej części koszar znajdował się areszt wojskowy.

Kojec Meciszewskiego

W trakcie budowy koszar, na wschód od Wieży Czerwonej wzniesiono czterokondygnacyjną kaponierę z ponad 30 osiami artyleryjskimi i strzelnicami karabinowymi. Działobitnia zbudowana na planie wydłużonej litery U przylega w szyi do muru budynku koszarowego. Jej zadaniem była obrona skrzydeł budynku koszarowego po jego obu stronach. Podczas działań wojennych w sierpniu 1915 roku na skutek ostrzału artyleryjskiego dwie górne kondygnacje zostały poważnie uszkodzone, a następnie rozebrane. Po odzyskaniu niepodległości kaponierze nadano imię płk. Meciszewskiego, budowniczego twierdzy z czasów Księstwa Warszawskiego. W okresie powojennym mieściło się tu kasyno żołnierskie. Na tarasie odbywały się imprezy taneczne i kulturalne, a od wyciętej z blachy sylwetki rycerza umieszczonej na tarasie pochodzi nazwa zwyczajowa „pod Rycerzem".

Ta, najkrótsza z tras, obejmuje zwiedzanie Cmentarza Fortecznego.

Dojście: chodnik

Wejście: z poziomu terenu
Komunikacja na terenie obiektu: równa nawierzchnia
Teren ogrodzony jest drutem kolczastym, który może być niebezpieczny dla dzieci lub osób niewidomych.

Uwaga: korzystając z parkingu łatwo pomylić wejścia na nowy cmentarz z wejściem na teren cmentarza wojskowego.

TRASA 3

Cmentarz forteczny

Nekropolię ulokowano w zachodniej części twierdzy, obok drogi biegnącej do Zakroczymia. Cmentarz założyła armia niemiecka w związku z walkami o twierdzę w 1915 r. Straty wojsk oblężniczych musiały być duże, skoro w 1916 r. powstał pomnik ku czci poległych żołnierzy niemieckich. Najstarszymi grobami polskich żołnierzy są groby legionistów polskich, zmarłych w modlińskim szpitalu w latach 1917-1918. W głębi cmentarza znajduje się symboliczne mauzoleum pierwszego komendanta twierdzy w niepodległej Polsce, płk. Edwarda Malewicza. Na cmentarzu jest pochowana również duża grupa żołnierzy polskich, poległych podczas wojny polsko-bolszewickiej z sierpnia 1920 r. Cmentarz służył na pochówki dla załogi twierdzy jak i ich rodzin, a także pracowników cywilnych, w czasach pokoju jak również dla poległych w czasie wojny. Stąd charakter mogił i nagrobków był bardzo zróżnicowany, od mogił żołnierskich, również zbiorowych do pomników oryginalnych odzwierciedlających zmienność stylów i osobistych upodobań. Wiązała się z tym również duża różnorodność form i materiałów z jakich tworzono groby: od drewnianych prostych krzyży, poprzez żelazo, żeliwo, cement, beton, cegłę po granit, piaskowce i marmur. Wiele grobów posiadających krzyże czy nagrobki pozostaje anonimowa.

WALORY PRZYRODNICZE

Nowy Dwór Mazowiecki – Modlin Twierdza słynie nie tylko z zabytków murowanych, ale można się tu natknąć także na pomniki przyrody. Status ten posiada potężna Topola Biała przy wejściu na cmetarz forteczny.

Obszarem ochrony NATURA 2000 objęte są forty w Janówku, Dębinie, Strubinach, Błogosławiu, Goławicach i kazamaty od strony północnej. Miejsca te stanowią jedno z największych zimowisk nietoperza mopka w pn. i wsch. Polsce.

Cały odcinek Wisły w granicach Nowego Dworu Mazowieckiego także objęty jest ochroną. Ta, ostatnia dzika rzeka Europy wraz z licznymi lasami łęgowymi i piaszczystymi wyspami jest siedliskiem wielu rzadkich ptaków wodnych.

TELEADRESY – NAJBLIŻSZE RESTAURACJE

BAR AUSTERIA:

ul. Baśki Murmańskiej 164
Nowy Dwór Mazowiecki (Modlin Twierdza)
tel. +48 22 775 52 81
codziennie od 12 do 18

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: asfalt
Wejście: schody lub pochylnia 8%, próg 3,5 cm
Komunikacja wewnątrz: jeden poziom, bez progów
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami
Utrudnienia: pole manewrowe o średnicy 140 cm, brak poręczy, włącznik światła - 140 cm

HOTEL ROYAL:

ul. Szpitalna 93,
05-160 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 188 41 88
e-mail: recepcja@royalhotel.pl
www.royalhotel.pl

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: nierówna kostka granitowa
Wejście: pochylnia o nachyleniu 14%, bez poręczy
Komunikacja wewnątrz: parter bez zmian poziomów, na pozostałe kondygnacje prowadzą wyłącznie schody
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami (w holu budynku)
Pokoje: pokoje dla osób z niepełnosprawnościami (na parterze), włączniki światła w pokojach na wysokości 130 cm.
Na parterze dostępna jest restauracja. Wszystkie istotne przestrzenie znajdują się na parterze.

KAWIARNIA SZAROW:

ul. Obrońców Modlina 292
Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 713 04 60
Czynne codziennie od 8 do 19.

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: chodnik
Wejście: z poziomu terenu
Komunikacja wewnątrz: jeden poziom, bez progów
Toalety: toaleta wyłącznie dla osób sprawnych

RESTAURACJA BORODINO:

ul. Gen. Thomme 10,
05-102 Nowy Dwór Mazowiecki
e-mail: borodino@hotelmodlin.pl
www.restauracjaborodino.pl
tel. +48 22 33 60 666
fax +48 22 33 60 667

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: chodnik
Wejście: wejście z tyłu po chodniku o łagodnym nachyleniu
Komunikacja wewnątrz: poszczególne kondygnacje bez zmian poziomów, dźwig osobowy zapewnia komunikację pomiędzy kondygnacjami
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami

Więcej na: www.nowydwormaz.pl

NAJBLIŻSZE HOTELE

HOTEL ROYAL:

ul. Szpitalna 93,
05-160 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 188 41 88
e-mail: recepcja@royalhotel.pl
royalhotel.pl

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: nierówna kostka granitowa
Wejście: pochylnia o nachyleniu 14%, bez poręczy
Komunikacja wewnątrz: parter bez zmian poziomów, na pozostałe kondygnacje prowadzą wyłącznie schody
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami (w holu budynku)
Pokoje: pokoje dla osób z niepełnosprawnościami (na parterze), włączniki światła w pokojach na wysokości 130 cm.
Na parterze dostępna jest restauracja. Wszystkie istotne przestrzenie znajdują się na parterze.

HOTEL SOKOŁOWSKA:

ul. Generała Thommee 15,
05-102 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. kom. +48 508 111 572
www.hotelsokolowska.pl

Dojazd: parking przed budynkiem
Dojście: chodnik; w pobliżu ulicy nierówna nawierzchnia
Wejście: z poziomu terenu
Komunikacja wewnątrz: parter bez zmian poziomów, na pozostałe kondygnacje prowadzą wyłącznie schody
Toalety: toaleta męska, damska, toaleta dla osób z niepełnosprawnościami (w holu budynku)
Pokoje: jeden pokój dostosowany dla osób z niepełnosprawnościami z dostosowaną łazienką, w pokoju znajduje się przycisk alarmowy umożliwiający wezwanie pomocy.
Śniadania podawane są na poziomie -1 (dostęp tylko po schodach), jednak osoby z niepełnosprawnościami mogą otrzymać je bezpośrednio do swojego pokoju.

HOTELIK:

ul. Kopernika 22 (Modlin Stary),
05-102 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 357 10 09
e-mail: kontakt@nowyhotelik.pl
nowyhotelik.pl

Dojazd: parking przy budynku
Dojście: chodnik
Wejście: stopień lub pochylnia
Komunikacja wewnątrz: parter bez zmian poziomów, na pozostałe kondygnacje prowadzą wyłącznie schody
Toalety: toaleta męska, damska
Pokoje: brak pokoju dla osób z niepełnosprawnościami (jeden pokój jest przestronny, ale łazienka i toaleta są niedostosowane)
Na parterze dostępna jest kuchnia, w której można samodzielnie przyrządzić posiłki.

VILLA MODLIN:

ul. Mieszka I 116
05-120 Nowy Dwór Mazowiecki
tel. kom. +48 500 400 513

Dojazd: parking przy budynku
Dojście: chodnik
Wejście: 4 stopnie
Komunikacja wewnątrz: parter bez zmian poziomów, na pozostałe kondygnacje prowadzą wyłącznie schody
Toalety: toaleta męska, damska
Pokoje: brak pokoju dla osób z niepełnosprawnościami

Więcej na: www.nowydwormaz.pl

Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego

tel. 9287 (bezpłatny)

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej 112, 998

ul. Gospodarcza 1

tel. +48 22 775 26 19,

+48 22 775 36 50

e-mail: komenda@kppsp-ndwormaz.pl

www.kppsp-ndwormaz.pl

Ochotnicza Straż Pożarna

ul. Nałęcza 12

tel. kom. +48 792 340 330,

+48 602 178 164

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe

ul. Sukienna 14

tel. +48 22 775 22 49,

tel. kom. +48 601 100 100

www.woprndm.pl

Telefony alarmowe 112

(z telefonów komórkowych)

Policja 997

Komenda Powiatowa Policji
w Nowym Dworze Mazowieckim
ul. Paderewskiego 3
Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 775 22 02 ,
+48 22 775 22 03 (oficer dyżurny)

Straż Miejska 986

ul. Zakroczymska 30
(w budynku Urzędu Miejskiego)
Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 512 21 12

Pogotowie 999

Nowodworskie Centrum Medyczne (szpital)
ul. Miodowa 2
Nowy Dwór Mazowiecki
tel. +48 22 765 83 00 (centrala)

Straż Pożarna 998

TAXI

TAXI
ul. Daszyńskiego, tel. +48 22 775 26 61

TAXI
ul. Morawicza, tel. +48 22 775 12 70

TAXI
MODLIN tel. kom. +48 600 105 105

Bawolik Aleksander
nr licencji 004, tel. kom. +48 604 754 461

Cegiełka Krzysztof
nr licencji 005, tel. kom. +48 603 233 053

Czarkowski Cezary
nr licencji 032, tel. kom. +48 511 633 440

Guzowski Anatol
nr licencji 017, tel. kom. +48 603 160 038

Kalinowski Paweł
nr licencji 021, tel. kom. +48 503 733 826

Kiljan Kazimierz
nr licencji 022, tel. kom. +48 604 499 667

Orłowski Mirosław
nr licencji 018, tel. kom. +48 602 304 925

Pek Wiesław
nr licencji 033, tel. kom. +48 664 720 143

Szczęśliwego Nowego Dworu!

www.nowydwormaz.pl

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Mazowsze. serce Polski

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Wydatek współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013

Partnerzy Projektu:

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

warsaw modlin airport